

Az olvasás éjszakája

Az Ünnepi Könyvhét zseniális ötletadójának, Supka Gézának a nevét viselő alapítvány szeptember 13-ára hirdette meg változatos programmal, nívós közreműködéssel a remélhetőleg sokakat megszólító és mozgósító akcióját, az Olvasás Éjszakáját. A felületes szemlélő azt gondolhatná, lám, a könyvesek is megirigyelték a többi szakma, pl. a múzeumok, a régiségkereskedők éjszakai rendezvényeit, s ezek sikerén okulva, a könyvkészítési láncolat minden szereplőjére számítva maguk is e figyelemfelkeltő akciót választották. A könyvesek mostani olvasásnépszerűsítő kezdeményezése azonban végképp nem mások ötletének átvétele, netán utánzása, a szeptember 13-ai Olvasás Éjszakája egy több mint másfél évtizedes eltökélt stratégia újabb, remélhetőleg a korábbiakkal egyenrangú és fontos állomása.

Régen volt, de talán nem felejtődött el, hogy a '90-es évek közepén a Frankfurti Könyvvásárról hazatérve a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése hozta el a hírt és vitte be a köztudatba, hogy Angliában hihetetlen tudatossággal, s az állam eltökélt támogatásával szinte a teljes angol anyanyelvi közösséget megszólító olvasásnépszerűsítő kampányt szerveznek National Year of Reading elnevezéssel, 1998 és 1999 között. A David Blunkett oktatási miniszter ötletére megvalósuló kampányt az olvasási készségek, képességek fejlesztése érdekében, az olvasás hasznának és örömeinek tudatosítására, a tudásalapú társadalomban az oktatás elsődleges, semmivel nem pótolható „eszközének”, az olvasás fontosságára figyelmeztetve indították el. Az Egyesülés igazgatójaként minden, az angol Olvasás Évével kapcsolatos információt elkértem Liz Attenborough asszonytól, a kampányév szervezőjétől. A minden közösséget – iskolákat, egyházi intézményeket, könyvtárakat, könyvkiadókat, olvasóköröket, állami intézményeket és vállalatokat, multinacionális cégeket és kis üzleteket – egyaránt mozgósító angol akcióév anyagai lenyűgözőek voltak. Nem a felhívások, a programok ismertetőire, az akcióév nyomtatott anyagainak kifogástalan minőségére gondolok elsősorban, hanem magának a mozgalomnak a hihetetlen szervezettségére, alulról történő építkezésére, s mindenekelőtt arra, hogy a brit kormány és a legfontosabb szigetországi cégek – tudatában lévén az olvasás fontosságának – milyen bőkezűen, milyen távlatosan finanszírozták az anyanyelvi közösségük által javasolt programokat. A számunkra szinte elképzelhetetlen nagyságrendű állami támogatás mellett hadd utaljak csupán egyetlen adatra: az angol posta magyar pénzre átszámítva 6 milliárd forinttal szponzorálta a National Year of Reading céljait.

A példaadó angol kampány legjobb ötleteit hasznosítva, a National Year of Reading előkészítésével párhuzamosan mi is javaslatok tömegével bombáztuk a magyar kormányzatot. Négy és fél éven át kitartóan lobbiztunk azért, hogy meggyőzzük a döntéshozókat, az olvasás népszerűsítése, a fiatalok olvasási készségének és képességének fejlesztése messzemenően több a könyvpiac szereplőinek természetes érdekénél, céljánál, azaz a magyar könyvkultúrának, könyvpiacnak a jövőben is legyen értő olvasója, legyenek a könyvpiacot eltartó vásárlói. Közel fél évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy a magyar kormányzat is felismerje a magas szintű olvasás, a szövegértési, szövegfeldolgozási képesség – amelyet egyszerűen írásbeliség-

nek szoktunk nevezni – nélkülözhetetlen eleme a versenyképes tudásnak, nem csupán az egyén boldogulásának, hanem társadalmi- gazdasági fejlődésünknek is alapfeltétele. Csak olvasott, tájékozott ember képes arra, hogy folyamatosan feldolgozza és értelmezze a gyorsan változó világ információit, csak az anyanyelv biztos tudása tesz képessé idegen nyelvek elsajátítására.

Komoly sikerként könyveltük el, hogy a magyar kormány a 2001 és 2002 Ünnepi Könyvhetei közötti egy éves időszakot az Olvasás Évének nyilvánította, s bár az angliai rendezvényhez képest összehasonlíthatatlanul kisebb forrással, mindösszesen 100 millió forinttal támogatta az akcióévet, a benne résztvevők hihetetlen eltökéltsége, a kiadók, a könyvtárosok, a művelődési intézmények munkatársai, s maguknak az íróknak az öntevékenysége, aktivitása eredményeként nem csupán itthon, hanem a határon túli magyar közösségekben is sikerült tudatosítani az olvasás, az írásbeliség fontosságát, sikerült felébreszteni sok fiatalban az értekes irodalom iránti érdeklődést, megszerettetni velük az olvasást.

Nincs semmiféle bizonyítékom arra, hogy valóban van összefüggés aközött, hogy a National Year of Reading mozgalmát életre hívó Angliában született meg a gyerekeket az olvasáshoz viszszaadóító Harry Potter-sorozat, hogy az MKKE-kezdeményezte magyar Olvasás Évének a hatása, hogy azóta látványosan fejlődik a magyar gyermek- és ifjúsági irodalmi könyvkiadás, annak ellenére, hogy a könyvpiac minden más szeglete a világgazdasági válság okán sajnos összességében zsugorodott. Hiszem, hogy van összefüggés aközött is, hogy az elmúlt egy évtizedben a kortárs magyar irodalom legjobbjai meghódították Európa s a nagyvilág olvasóit, a magyar írók minden irodalmi elismerést megkaptak a világban, a magyar irodalom fogalomként vált nemcsak Németországban, hanem Európa szinte minden kultúr nemzetének irodalmában. Mindezt – meggyőződésem szerint – annak is köszönhetjük, hogy irodalmunknak van értő olvasóközönsége. Világirodalmi rangú prózáinkat egy rendkívül kíváncsi, minden újra nyitott, okos magyar olvasóközönség hívja életre és tartja fenn.

A magyar Olvasás Éve zárásakor mi, könyvkiadók nem szeretnénk volna kipipálni az olvasásnépszerűsítés feladatát. Tíz éven keresztül házaltunk a köztársasági elnököknél, a művelődési és oktatási tárcánál annak érdekében, hogy a német köztársasági elnök-fémjelzte Stiftung Lesen olvasásnépszerűsítő alapítványhoz hasonlóan Magyarországon is jöjjön létre olvasási közalapítvány. Mindeztidőig nem találtunk meghallgatásra, ezért az Egyesüléshez tartozó könyvkiadók egy piaci nehézségben, szolid tőkével, de komoly elhatározással, könyvtárosokkal, nyomdászokkal és lapkiadókkal összefogva újból zászlajukra tűzték az olvasás megszerettetésének ügyét, létrehozták a Supka Géza Alapítványt. Külön öröm, hogy a magyar írók minden korosztály szívesen és elkötelezetten vállal szerepet a szeptember 13-ai Olvasás Éjszakájában, emlékeztetve Márai Sándor remek mondatjára: „Nem fontos, hogy sok író legyen egy közösségben, de fontos, hogy sok olvasó legyen.”

Zentai Péter László

a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése elnöke